

ערב שבת קודש
עלון
דו שבועי

ענג שבת

פרשת ויצא - וישלח

ו' בכסלו ה'תשע"ח (24.11.2017) יוצא לאור ע"י העמותה להשרשת ערכים יהודיים לאומיים
לעילוי נשמת הרב הצדיק יוסף שרביט זצוק"ל ורעייתו אסתר ע"ה (שנה שלושם ושתיים)

מועדי השבת ויצא

ער"ש מוצ"ש	17.15	16.01	י-ם
ח"פ	17.16	16.15	ת"א
ב"ש	17.14	16.04	ח"פ
אילת	17.18	16.19	ב"ש
	17.16	16.12	אילת

זמני היום והלימודים היומנים:

משבת וישלח - יום ו'	אופק ת"א
עלות השחר	4.48 - 4.44
זמן הנחת תפילין	5.24 - 5.29
הנץ החמה (מישור)	6.24 - 6.19
הנץ החמה (הנראה)	6.30 - 6.25
ס"ז ק"ש מג"א	8.09 - 8.06
חצות היום	11.30 - 11.28
מנחה גדולה	12.01 - 11.58
שקיעת החמה	16.36 - 16.37
צאת הכוכבים ב'	17.26 - 17.27

מועדי השבת וישלח

ער"ש מוצ"ש	17.15	16.00	י-ם
ח"פ	17.16	16.14	ת"א
ב"ש	17.14	16.03	ח"פ
אילת	17.18	16.18	ב"ש
	17.16	16.11	אילת

זמני היום והלימודים היומנים:

משבת וישלח - יום ו'	אופק ת"א
עלות השחר	4.53 - 4.49
זמן הנחת תפילין	5.40 - 5.35
הנץ החמה (מישור)	6.30 - 6.25
הנץ החמה (הנראה)	6.35 - 6.30
ס"ז ק"ש מג"א	8.13 - 8.09
חצות היום	11.33 - 11.30
מנחה גדולה	12.04 - 12.01
שקיעת החמה	16.36 - 16.36
צאת הכוכבים ב'	17.26 - 17.26

את העלון ניתן למצוא בפייסבוק תחת השם: "ענג שבת"

את העלון ניתן למצוא באתר www.yeshiva.org.il
וגם באתר מורשת בקטגוריית עלוני שבת www.moreshet.co.il ב"מידע יהודי"

יו"ר העמותה והעורך עו"ד שמואל כהן כתובת: רח' בלוח 3, ת"א
טל: 03-5234063, פקס: 03-5234054
דוא"ל: smulad@netvision.net.il
עיצוב: חגואל שפיצברג 054-6695400

העלון מוקדש לזכר ולע"נ **מינה פרל** בת אלחנן ביסטריצ'י ז"ל, נפטרה ב-י"ד בכסלו תשס"ט. יהי זכרה ברוך!

בכל בית צריך סולם

"ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו. והנה ה' ניצב עליו...". בשש עשרה מילים אלו מתארת התורה את חלום יעקב כפתיח לדבר ה' אליו. פירושים רבים ניתנו בכל הדורות לחלום זה. המדרשים קשרו את החלום לבית המקדש, למתן תורה, לחלום נבוכדנצר, לפרשת קרח, ליונה ואליהו, לשירי אומות העולם, ולמלאכים המלווים את יעקב בארץ ובחו"ל (תורה שלימה כאן).

הפרשנים הוסיפו התייחסויות לנשמת האדם, לתפילתו, ולהשגחת ה' (מקראות גדולות כאן). אני מבקש להתעכב על פירושו של רש"י הירש לפרשה. הפירוש מתמקד ביעקב עצמו ומתייחס למצב בו הוא נמצא בנימוק מבית הוריו ובתחילת דרכו העצמאית להקמת בית. הדברים משמעותיים לכל אדם צעיר בתחילת דרכו בבחינת מעשה אבות סימן לבנים. (דברי הרש"י הירש המצוטטים להלן במרכאות ומודגשים מתוך פירושו לפרשתנו):

"יעקב יוצא כדי לבנות בית יהודי ולשם כך אין הוא זקוק אלא לאוצרות הטמונים באישייתו". הערה זו ממקדת אותנו בכוונתו של יעקב בהליכתו לחרן ובהתבוננותו פנימה. רש"י מפנה אותנו לחזונו של נח: **"פת אלהים ליפת וישכון באהלי שם: 'תחלה ישלים יפת את שליחותו בהקניית תרבות לעמים ורק אחר כך ישלים שם את שליחותו ותוגשם תכלית האנושות וישכון באהלי שם. משם ילמד האדם לעשות את ביתו מעון לשכינה".** (רש"י פרשת נח). על כתפי יעקב מוטל אתגר עצום בבניית ביתו ומשמעותו נוגעת לכל האנושות.

סולם מוצב ארצה - **"מוצב אינו קיים מעצמו... אלא כח עליון הציב אותו ארצה... ואעפ"כ וראשו מגיע השמימה כיוונו ותעודתו אינו ירידה משמים ארצה אלא התעלות מהארץ לשמים".** יש כאן הדרכה והכוונה לחייו של יעקב. במקביל למסעו האופקי מבאר שבע לחרן כדי למצוא אישה ולהקים בית (בארץ) עליו לתת את דעתו למישור האנכי למסלול ההתעלות השמימה. בניית הבית שבו תשרה השכינה היא הסולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה.

והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו - **"אם נתבטא בלשון חז"ל עולים ומסתכלים בדיוקנו של מעלה - [פרצוף אדם שבארבע חיות בדמות יעקב (רש"י) ויורדים ומסתכלים בדיוקנו של מטה בעי לסכנויה מיד והנה ה' ניצב עליו" (חולין צא):** המלאכים משווים בין דמותו האידאלית של יעקב כפי שהיא חקוקה בכיסא הכבוד לבין דמותו הממשית של האדם הישן שם למטה, הפער הזה הוא קטרוג על יעקב שאינו מממש עדיין את יעודו. **"ישן במקום שנועד לעורר בו מחשבות על תעודתו שיהא הוא וליבו לאותה מטרה עליונה לפיכך בעו לסכנויה" (רצו לסכן אותו - לפגוע בו).**

והנה ה' ניצב עליו - **"ניצב על מציין כמעט בכל התנ"ך לא את המקום והבסיס שעליו האדם עומד אלא את החפץ שעליו הוא נותן את דעתו".** כלומר ה' ניצב על יעקב לשמרו מפגיעת המלאכים.

יש לשים לב שהמלאכים נקראים כאן מלאכי אלהים (מידת הדין) והנה ה'... (מידת הרחמים). **"מידה זו מתגלה בעיקר בחינוך האדם והיא רואה לא רק עבר והווה כי אם... מעצבת עתידות היא רואה באדם שבהווה את האדם שבעתיד... היא שומרת עליו ומקדמת אותו".** חלום יעקב מתאים בדיוק למצבו העכשווי ולאתגרים העומדים בפניו החלום מציב בפניו יעד של התעלות מדרגן אותו לממש את יעודו ומבשר לו שה' שומר עליו בדרכו.

הרב **דעואל (דולי) בסוק**, מרכז ישיבות ואולפנות בני עקיבא

העלון מוקדש לזכר ולע"נ **חיאל קרוטהמר** ז"ל מטבריה, נפטר ב-ז' בכסלו תשנ"ח. יהי זכרו ברוך!

העלון מוקדש לזכר ולע"נ **חיים מנחם בסוק** ז"ל, נפטר ב-ז' בכסלו תשס"ז. יהי זכרו ברוך!

מבצע: בדיקת תפילין ומזוזות
בשכונת נחלת יצחק

מרדכי סופר ומגיה מחסוך
054-2384887
רחוב בנימיני 11 ת"א

חיים של חייזר אביבתורה

*** מזוזות + תפילין + ספרי תורה * מגילות אסתר**

פטנט בלעדי!

שב תריס דואגים לביטחון ולבטיחות שלכם

מערכת להפעלת תריסים חשמליים בשבת ללא שעון שבת או מנאלה בעת הצורך. באישור רבנים ראשיים ופוסקי הדור

052-3211839 www.halevisys.co.il

צילום והדפסת מגנטים בחתונות, בר/ת מצווה, בריתות ובימי הולדת

צילום והדפסת מגנטים ללא הגבלה + קבלת כל התמונות המקוריות + 2 הגדלות. המגנטים מודפסים ממדפסת איכותית, דיו מקורי, נייר לוסטר.

אפשרות לצלם או צלמת 1200 ש"ח

חגואל שפיצברג טל: 054-6695400
haguelphotography@gmail.com

הכן ביתך לקראת החורף

מערכות איטום חדשניות לגגות עד 8 שנות אחריות כולל גגות מרוצפים. איטום קירות חיצוניים, טיח, תפרים, סדקים והתזת סילרים ע"י סנפלינג. צביעת קירות חיצוניים בסנפלינג. התקנת מרזבים, עבודה מקצועית ויסודית

052-4012533 ירון

נאו"ת דש"א נפש, אירוח ותרבות, ארגון שבתון עיון ושבת חתן

מלון ליאונרדו-נגב באר שבע

בית הארחה בית וגן י-ם

פסח

י"ד-ט"ז בניסן ה'תשע"ח (30/3-1/4/18)
סדר מרכז, משפחות וסדרים פרטיים, שני מניינים, שיעורים והרצאות. מלונית (אגף א')
מחיר מיוחד לנרשמים עד 15.1.18

שבת שירה ופיוט

בנוסה יהודי מרוקו

פרשת "בשלח" י-י"א בשבט ה'תשע"ח (26-27.1.18)
בהשתתפות רבנים פייטנים ומרצים בכירים.
מחיר מיוחד לנרשמים עד 15.12.17

לפרטים והרשמה: שמעון נייד: 052-3611441 | פקס: 08-9268663

דיני השבוע ומנהגיו

לעילוי נשמת
נחמה חיה כהן ע"ה
בת יצחק משה ושפרה קרוטהמר ז"ל

שבת פרשת ויצא

הפטרה: "ויברך יעקב שדה ארם" (הושע יב, ג).

המסופק אם אמר "טל ומטר"

מיום ראשון ח' בכסלו, המסופק אם הזכיר טל ומטר אינו חוזר. יש אומרים שדוקא מיום שישי י"ג בכסלו אינו חוזר, לכן, נראה שטוב לאמר ביום ראשון ח' בכסלו חמש עשרה פעמים "ואת כל מיני תבואתה לטובה ותן טל ומטר לברכה" ואז יצא לכל הדעות. מכל מקום בענין זה ודאי שסיפוק לקולה.

שבת פרשת וישלח

הפטרה: "חזון עובדיה" (עובדיה א, א).

לקראת חנוכה

מצוות נר החנוכה:

הסוגיה התלמודית עוסקת בחג החנוכה מנקודת מבט אחת: הדלקת נר חנוכה. הסוגיה במסכת שבת (כא, ע"ב) מגדירה את מצוות הדלקת הנר, ובסופה – בתשובה לשאלת הגמרא "מאי חנוכה?" – מוסבר עניין החג, הניצחון על היוונים, ועניין נס פך השמן, שבגללו מדליקים את נרות החנוכה.

בית דינים של חשמונאים קבעו את שמות הימים שמיום כ"ה בכסלו ואילך, למי חנוכה – להודות ולהלל ולהדליק נרות בבתיים. אמרו רבותינו (שבת כג, ב) של שהמקיים מצוה זו כהלכתה זוכה לבנים תלמידי חכמים, שבאמר (משליו 1) "כי נר מצוה ותורה אור", ופירש רש"י על ידי נר מצוה בא אור של תורה. וכתב המאירי, דהיינו לעשותו בהידור רב ובדרך חיוב.

מעיקר הדין די בנר אחד בכל בית מיראל, בין שבני הבית רבים ובין שבני הבית מועטים, ונהגו ישראל להדר במצוה ולהוסיף נר אחד בכל לילה, עד שבלילה האחרון מדליק שמונה נרות, ומנהג הספרדים ובני עדות המזרח, כדעת מרן, הרב עובדיה, שאחד מבני הבית מדליק, ופוטר את כל בני הבית בהדלקתו. האשכנזים נוהגים שכל אחד מבני הבית מדליק נרות חנוכה בפני עצמו.

הגמרא במסכת תענית (כה), מביאה מעשה ברבי חנינא בן דוסא, שפעם אחת אירע לבתו שטענה ושמה בנרות שבת חומץ במקום שמן, והיתה יושבת ובוכה על כך שתיכף יכבו לה הנרות וישבו בחושך כל השבת. ראה אביה בצערה ואמר לה, בתי, למה תבכי? מי שאמר לשמן וידליק הוא יאמר לחומץ וידליק. וכדבריו כן היה באמת, שדלקו לה נרות החומץ במשך כל השבת, ולא כבו אלא במוצאי שבת. הנה נס פך השמן אצל רבי חנינא בן דוסא. ולכאורה אין מה להתפעל מהנס שנעשה למכבים, שכבר היתה כזאת מעולם שיארע כל צדיקים, שיהפוך ה' מנהגו של עולם למענם בדבר זה, ואם כן מה כל הרעש שעשה חז"ל ותיקנו תקנה לזכר נס פך השמן, ואילו את עיקר הנס, הלא הוא נס הצחוק, לא ראו לצייץ במעשה דומה?

אלא שנצחון צבאי, ככל שיהיה גדול, נראה שנעשה ע"י מצביא וחיליו, גם אם מעטים היכו את הרבים כך סבר הר"ן (חוליו צה); שכן מנהגו של עולם ששנים או שלושה אבידי לב ניסו הרבה מן המופחדים. אבל בזכות נס פך השמן, וסיומו טענות הלא מאמינים, שכן נס פך השמן היה ללא ספק יוצא מגדרו של עולם, וכיון שכך, מגלה הוא לנו גם על שאר ניסי חנוכה שהיו כולם מאת ה', אלא שחלק מן הניסים הם גלויים, וחלק מהם הם נסתרים, ועל הכל אנו מודלים לה' יתברך בימים אלו באמירת ההלל, ובקיום תקנת חז"ל להדליק נרות חנוכה שמונה ימים. היוונים לא רצו להשמיד את ישראל פיזית אלא רק רוחנית – להעבירו על דתו, לכן ההודאה לה' היא בתפילת ההלל והדלקת הנרות ולא בסעודות מצוה (להוציא את... הלסקס והסופגניות...).

במה מדליקים נרות חנוכה?

מצווה מן המובחר להדליק בשמן זית זך ובפתילות של צמר גפן, מפני שאורם זך, והוא זכר לנר המנורה שהדליקוהו בשמן זית. אבל גם כל שאר השמנים והפתילות שאורם זך ואינו מהבהב – כשרים להדלקה. וכן כשר הנר שעושים משעווה, מחלב או מפרפין.

הנר שנותן בו השמן והפתילה צריך שיהא מהודו, משל מוכת או משל זכוכית, מצוחצח ונקי. נר של חרס אינו כשר להדלקה אלא פעם אחת, בעודו חדש. הדליק בו פעם אחת, נעשה מאוס ואינו כשר להדלקה למחרת. פתילה שהדליק בה לילה אחד, מותר מן הדין להדליק בה גם למחרת, וכן הדין במותר השמן או בשייך נר השעווה והפרפין, שמותר להשתמש בהם לנר חנוכה של מחו.

אקטואלי מפרשת השבוע

הרב הלל מרצבך,
רב קהילה ביד בנימין
וראש כולל לרבנים של איגוד רבני הקהילות

האמת שנראית כשקר

הסופר המשורר הצרפתי ויקטור הוגו שכתב את ה"הגיבון מנטור-דאם" ו"עלובי החיים" (המאה ה-18) כתב פעם: "האמת – היא האמת כולה!".

האם יעקב אבינו גם חשב כך? האמנם זיוף קטן הוא בהכרח שקר גמור?

יעקב מוגדר בחז"ל כבעל מידת ה"אמת". כבר הנביא מיכה מציין (מיכה ז, כ): "תִּתֶּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב". ורש"י הגדיל וכתב שיעקב זכה לתואר "תם" משום: "מי שאינו חריף לרמות קרוי תם".

השקר שקיים בחיי יעקב

מרפרוף קל בחייו של יעקב, נראה שחיי אינם ממש חיי אמת על פי הגדרה של ויקטור הוגו:

1. כבר בלידה יעקב מנסה לתפוס את הבכורה בדרך לא ישרה ואוחז בעקב עשיו.
2. לאחר שגדלו עשיו ויעקב, יום אחד מגיע עשיו עיף מהשדה. יעקב מנצל את המומנטום וקונה את הבכורה. האם זה דרכו של אדם ישר?
3. בשעה שיצחק רצה לברך את עשיו, בא יעקב ב"מרמה" (כטענתו של עשיו) וגונב את הברכות.
4. בשעה שלבן קובע עם יעקב את מחיר המשכורת "עקודים נקודים וברודים". יעקב מפצל פצלות, וגורם לצאן ללדת בדיוק מה שהוא רוצה, ובכך מתעשר מצאנו של לבן.
5. גם לנשותיו הוא לא מספר כיצד הצאן יולדות בדיוק כפי רצונו, אלא טוען (בראשית ז, ז): "וְאֲבִיכֶם הִתְּלֵב בִּי הַחֵחֶל אֶת מִשְׁכַּרְתִּי עֲשָׂרַת מָנִים לֹא נָתַנוּ אֱלֹהִים לְהַרְעֵ עַמְּךָ".
6. אח"כ כתוב (לא, כ): "וַיִּגְבַּע יַעֲקֹב אֶת לֵב לְבֶן הָאֲרָמִי עַל בְּלֵי הַגִּיד לֹא בִּי בָרַח הוּא".
7. בדרכו חזרה ארצה, פוגש יעקב את עשיו. פגישה שנראית מלאית חנופה, שם יעקב טוען שכל הרכוש שיש לו זה לכבודו של עשיו (לב, ו): "וְאֶשְׁלַחָה לְהַגִּיד לְאֲדָנִי לְמַצֵּא חֵן בְּעֵינֶיךָ". יעקב מבטיח לעשיו ב'אֶת־פְּנֵי הַגִּישָׁה שְׂהוּא עוֹד יֵגַע לְבַקֵּךְ אוֹתוֹ (לב, יג-יד): "אֶת־נַהֲלָה לְאֲטִי... עַד אֲשַׁר אָבֵא אֶל אֲדָנִי שְׁעִירָה".
8. ולא מצאנו שיעקב עמד בדיבורו.
9. בסיפור של "דינה" ואנשי שכם, הטענה המרכזית של יעקב כנגד שמעון ולוי, היא לא מה נכון ומה אמיני אלא (לד, ל): "עֲרַרְתֶּם אֶתִּי לְהַבְאִישֵׁנִי בִּישֵׁב הָאָרֶץ".
10. בהמשך חיינו, יעקב מצווה את בניו לאסוף אוכל ממצרים לא מתוך סבל רעב, אלא רק: "למה תתראו", אל תראו כלפי הציבור שיש לנו עדיין אוכל.

יעקב כועס על בניו שאמרו שיש להם אה נוסף בבית (מג, ו): "וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל לְמָה הָרַעְתֶּם לִּי הַגִּיד לְאִישׁ הָעוֹד לְפָנַי אֲחִי".

וכאן השאלה הזועקת עולה: מדוע דווקא יעקב, שכל חייו עקלקלות, זוכה לקבל את תואר מידת האמת?

האמת שלימה היא הישרות מול ה'

הגמרא כותבת: "משנין מפני דרכי שלום". ומבאר המהר"ל (נתיב השלום) שהשלום היא שמו של ה', שהוא האמת הגדולה יותר, ולכן מותר לשנות בעבורו.

יעקב, כשמו כן הוא, מלשון "עקב". כל חייו אנשים שמים לו עקב כדי להפילו. סביבו קיימים השקרנים הגדולים ביותר, וכדי להצליח לשרוד הוא חייב להשתמש בערמוניות. כפי שאמר לרחל על לבן אביה (בבא בתרא קג, א): "אחיו בני מראות". זוהי האמת השלימה.

נראה שזו הסיבה שזוכה יעקב לשם "ישראל". ללמדנו שבעיני הא-ל הוא ישר. האמת הגדולה היא הישרות מול ה'.

בן הארמי

לעומת יעקב, לבן הוא כלפי חוץ מאוד "לבן" כל דבריו רשמיים ומעוגנים בחוק. לכל עוול שלו יש לו תירוץ משפטי: "לא יעשה כן במקומו לתת הצעירה לפני הבכירה". אך כשקצת מעמיקים רואים ש"לבן הארמי" בחילוף אותיות הוא "בל הרמאי".

לסיום...

אנו, בני ישראל, צריכים להיות ישרים לא רק על פי החוק היבש, אלא ישרים בעיני אלוקים ואדם.

מיעקב למדנו, שה'אמת כולה" היא יותר ממה שויקטור הוגו כתב, "האמת כולה" היא הצמודת לרצונו ה' בכל חייו.

תפילת היחיד ותפילת הציבור

אברהם סדן
הארות מתוך הספר "שפתי תפתח"

"תתן אמת ליעקב"

הכללתו של יעקב בתפילת האומה כ'**א-לקי יעקב**', מחייבת אותנו לרדת לשורש מעשה הברכות, בו מתבקש יעקב לבצע מעשה המצטייר כהפך האמת. נסיונו של יעקב בפרשת הברכות, דומה במובן מסויים לנסיון שהתנסה בו אברהם בעקידה; שם נבחנה אמונתו של אברהם בקיום צו ה', העומד ב**סתירה לתפישת עולמו והכרתו את בוראו ואת דרך עבודתו**. בדומה לכן, יעקב, שהתורה מעידה עליו שהוא "איש תם", שהנביא מיכה (י) מעיד עליו "תִּתֶּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב", מתבקש לפעול כאן ב**סתירה לתפישת עולמו והכרתו את בוראו ואת דרך עבודתו** כל ימיו דקדק עם עצמו כחוט השערה, גם בתנאים הקשים מנשוא בבית לבן, כשהוא מופקד על כל רכושו, ומנהלו באמונה במשך עשרים שנה, למרות שהלה החליף את רחל בלאה, והחליף את משכורתו "עֲשָׂרַת מָנִים".

השאלה המרכזית היא, אם אכן המעשה של רבקה ויעקב היה בלתי מוסרי. מוסריותו של מעשה, חייבת להימדד בהתאם לנסיבות – "לכל זמן, וְעַתָּה לְכָל חֶפְצֵי תַּחַת הַשָּׁמַיִם" (הגלגל); למשל, כשיהרוג אדם את אביו בידים ובדעה מיושבת, ברור לכאורה שמעשהו מתועב ומגונה; ובכל זאת, ישנם מצבים שמצוה וחובה עליו לעשות כן, כגון כשיסיתתו לעבודה זרה; הרי על כך משבח משה את בני לוי, כשהיו נאלצים לעשות זאת לאחר ששמעו מהעגל: "...הֲאִמְרוּ לְאֲבִי וְלֹאֲמָנוּ לְרָצוֹנֵנוּ... (דברים ל"ג); וכן, מעשהו במעשה מרמה הינו מְגוֹנָה, והוא מגונה שבעתיים כשהוא נעשה בין אשה לבעלה ובין בן לאביו; אולם, במצב בו יצחק, עומד לטעות טעות גורלית כתוצאה מחלוקת לשונו של עשו, פעולה כזו הינה לא רק מוסרית וחיונית, אלא אם היו מניחים לו ליפול ברשתו של עשו, היו פועלים באופן בלתי מוסרי ("הכתב והקבלה").

אם כך, מותר ומצוה להשתמש עתה באמצעי רמיה. אבל טבעו של עולם, ששימוש באמצעים אלו, מכהה בנפשו של אדם את רגישותו הטבעית לצעריו של הזולת, גם אם מגיעה כזו חיונית למלחמה בְּרָשָׁע. על כן, דרושה התערבות א-לקית על מנת שהפגם הנפשי הטבעי שעלול להגרם עקב מעשה מעין זה – יתוקן; כך נאמר בפרשת עיר הנידחת: "וַיִּתֵּן לָךְ רַחֲמִים" (דברים י"ג), ומסבירים הפרשנים (אור החיים, העמק דבר), שאכן מְצוּה להשמיד את עיר הנידחת, אבל היות ופעולה כזו עלולה באופן טבעי לטעות בלבן של אדם את מידת האכזריות, לפיכך טורח הכתוב לציין "וַיִּתֵּן לָךְ רַחֲמִים", דהיינו שהפגם הנפשי הטבעי של מעשה הנושא אופי של אכזריות, יבוא על תיקונו.

ההנהגה הא-לקית מתנתבת את האדם לפתח בעצמו מחדש את החוש שכהה בו, על ידי כך שהיא מביאה אותו למצבים בהם הוא חש את הכאב הצורב שישנו בפגיעה מסוג זה. דרכי הנהגה מעין אלו, אנו פוגשים לא אחת ביחס ליעקב: כאשר מחליף לבן את רחל בלאה, נאמר: "וַיְהִי בְּבֹקֶר הַיּוֹם הוּא לְאִהָּ"; האמנם כל הלילה לא היה ליעקב חשד ביחס לאפשרות כזו? התשובה היא, שיעקב אמנם הבחין שקיים הבדל מסויים טבעית הקול של מי שהוא חושב כרחל, אבל היות ומראש קבע סימנים עם רחל, ורחל מסרה סימנים אלו ללאה על מנת שלא תִּפְקַלם (בבא בתרא, ק"ג), נמצא שיעקב היה במצב שבו **הקול קול לאה**, ושאר הסימנים – סימני רחל! זעקתו: "מה זאת עשית לי, הלא ברחל עבדתי עִמָּךְ וְלָמָּה רָמִיתָ נִי?" נענית על ידי לבן בצניעות: "לא בצניעות: "לא **במקומו**, לַתִּתְּ הַצֵּעִירָה לְפָנַי הַבְּכִירָה". וכן, כאשר מטבילים האחים את הכתנות בדם, ואומרים לו: "**הֲכֵר נָא הַכְּתָנֶת בְּנֶךְ הוּא אִם לֹא**", השומע הָרָגִישׁ שומע באמירה מצומצמת זו, את הד המעשה של יעקב בעת שהוא לובש את בגדי החמודות ומתחזה באמצעותם לְעֵשָׂו (צדור המור), וכן במעשה דינה נאמר: "וַיִּעֲנֶנּוּ בְנֵי יַעֲקֹב אֶת שִׁכְם וְאֶת חֲמוֹר אֲבִיו בְּמִרְמָה..." (בראשית ל"ד) – קראם הכתוב "**בני יעקב**", לרמז על מה שנאמר על יעקב "בֵּא אֲחִיךָ בְּמִרְמָה..." (בראשית רבת), אין כאן דרכי נקמה וגמול דוגמת אלו שאנו מוצאים לרוב אצל בני אנוש, כשכל אחד משלם לחבירו גמולו כפי הטובה, וביחוד כפי הרעה, שעשה עמו, אלא דרכיו יתברך – דרכי חינוך והנהגה הם (התנ"ך, קס"ט).

לתגובות: 052-2718080 | **דוא"ל:** asadan@gmail.com
לרכישת הספר: 058-6208286 (שירית).

הורות וחינוך בראי הפרשה

צחי גרין
מנהל חטי"ב אמ"ת מודיעין
מנחה הורים בגיטת EQ

וגם הולך לקראתך

פרשת וישלח פותחת במפגש המרתק בין שני אחים שלא התראו שנים, יעקב ועשו. ההגיון אומר ששני אחים שלא נפגשו שנים, יתרגשו לקראת המפגש הנוסף ויכינו מתנות ומזכרות זה לזה. כך גם במפגש בין יעקב ועשו יש מתנות אך לא בהכרח מהכיוון החיובי. יעקב מכין מתנות רבות לעשו, חלקם לטובה כמתנה ממש וחלקם כהכנה למלחמה. ומנגד, גם עשו מתארגן למפגש המרגש, עם ארבע מאות איש... הכתוב מתאר את הקרבה במילים "וגם הולך לקראתך". מפגש נוסף מעניין בין שני אחים שלא נפגשו זמן רב, מתרחש אי שם במדבר כאשר משה נחשף לסנה הבוער ושם מעלה חשש כיצד ילך לפרעה והוא ערל שפתיים, עונה לו ה' שאהרון ידבר במקומו וכך נאמר: "וגם הנה הוא יצא לקראתך וראך ושמוח בלבך" (שמות ד, יד). במפגש בין משה ואהרון משה חשש אך ה' עונה לו כי אהרון ישמוח בלבך, בביטוי הכי עמוק וכוה. אצלנו בפרשה אותו ביטוי, אח יוצא **לקראת** אח, אך למלחמה. ייתכן והקריאה שלנו אינה נכונה ואנו רגילים לחשש של יעקב מעשו. בסופו של דבר מתברר כי עשו רץ לקראת יעקב ונושק לו וממילא כל הפחד התברר למפרע כטעות. חז"ל מחדדים לכל הספקנים כי על המילה 'וישקהו' ישנם נקודות בספר התורה לבוא ולומר כי ישנו מדרש והנשיקה מטרתה היתה לנשיכה ולפגיעה ביעקב ואל לנו להתרשם מ'אהדת' המוחצנת של עשו ליעקב וכך מובא בבראשית רבה (עט) "וישקהו" – נקוד עליו. אמר ר' שמעון בן אלעזר: בכל מקום שאתה מוצא הכתב רבה על הנקודה (האותיות הבלתי מנוקדות מרובות על המנוקדות) אתה דורש את הכתב, הנקודה רבה על הכתב – אתה דורש הנקודה. כאן לא הכתב רבה על הנקודה ולא הנקודה רבה על הכתב, אלא מלמד שנכמרו רחמי באתה שעה ונשקו בכל לבו. אמר לו ר' ינאי: אם כן, למה נקוד עליו? אלא מלמד שלא בא לנשקו אלא לנשכו, ונעשה ציורו של יעקב אבינו של שיש, וכרו שיניו של אותו רשע, ומה תלמוד לומר "ויבכו"? אלא זה בוכה על צוארו, זה בוכה על שיניו, אנו רגילים לדבריו של רבי ינאי שהנשיקה היתה נשיכה אולם דבריו של רבי שמעון בן אלעזר מרגשים וראוי שנעמוד עליהם לרגע. אומר רבי שמעון, אמנם נכון שעשו רצה להרוג את יעקב, אך מכיוון שראה אותו, התמלא רגש וגעגועים לאחיו ונשק אותו באמת בכל לבו. **יחסים בין אחים בבית הם סוגיה מעניינת**. בין אח בכור לאח שני פעמים רבות שיהיה מתח שהירי אח אחד בכור ואח שני רוצה להיות בכור. בוודאי שהדבר בולט יותר בין אחים תאומים (מאורת המין). ומתברר שהמתח בין יעקב ועשו, שהכל בגיל צעיר, לא נרגע ומשך ללוחמת האחים. השבוע על עצמכם. על היחסים בין אחים שהייתם צעירים וכיצד הנערות השפיעה על המצב כעת בגרותכם. **בבית, התפקיד שלנו ההורים** הוא לנתב את האחים לכיוון נכון ולבנות בין ילדינו אווירה טובה. מה שלא נעשה בשנים הראשונות, יהיה קשה לשנות בשנים הבאות ועל כן הגילאים הצעירים הם חשובים ביותר לפיתוח חברות בין הילדים. הבסיס **למתח בין האחים טמון בכך שהם בעצם מתחרים על אותם משאבים**: אמה ואבא. **מה לא לעשות**: חשוב לא להשוות (בדיבור) בין האחים כי באמת כל אחד שונה. לא לתת שווה בשווה כי כך אנו בעצמו יוצרים השוואה. מצד שני, חשוב לשים לב לא להפלות. לא לחפש אשמים בכל רבי ולהשתדל להתערב כמה שפחות. **מה מומלץ לעשות**: להרגיל לדבר על הרגשות – כעס, קנאה, אכזבה, ציפיות ועוד. לשים את הדברים על השולחן ובכך להרגיל אותם בשיתוף ומציאת פתרונות. להרבות בחוויות משותפות ולא לשכוח להרבות חוויות של צחוק וכיף.

לתגובות: חפשו את הטור בפייסבוק zachigreen
נייד: 054-3044095 | **דוא"ל:** zachigreen2016@gmail.com

העלון מוקדש לזכר ולע"ז

שלום נעים ב"ד משה וראובנה ז"ל

נפט ב"ד בכסלו תשנ"ז. יהי זכרו ברוך!